

שבת התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 135

צו - שבת הגדול - תש"ע

"צו את אהרן" (ו ב)

אומר רש"י אין "צו" אלא זרוז מיד ולדורות. אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס.

ובספר "על התורה" מביא את דברי ר' מנדלי מקוסוב: בזמן שבית המקדש היה קיים, אדם נכשל בחטא מביא קרבן ומתכפר. בזמן הזה מרבה בצדקה ופודה עצמו מן החטא. בשבת שהכיס ריק ואין בו נתינת צדקה מה יעשה אדם ויתכפר? לעולם יהא זריז ונזכר להזמין אורחים עניים לשולחנו של שבת ועניים אוכלים ובעלים מתכפרים. היינו שאמר ר' שמעון "ביותר צריכים זירוז במקום שיש חסרון כיס", כשכיס הצדקה – חסר, כלומר בשבת.

"היא העולה על מוקדה" (ו ב)

במדרש, למדו חז"ל פסוק זה על ענין הגאווה. שמי שמתגאה ומעלה את עצמו סופו שישרף וזה מה שכתוב בפסוק "היא העולה" – הגאווה, "על מוקדה" – לשון שריפה. ומביא המדרש מעשה באדם אחד שהיתה לו תביעה על אדם אחר והנתבע היה עשיר. תבע אותו לדון תורה אצל רב, שלח רב לקרוא לו לאותו עשיר, אבל ההוא מרוב גאווה אמר "שאני אבוא לדון תורה עם אדם כל כך עני, הלא כל הגמלים שיש בערב לא יכולים לסחוב אפילו את מפתחות האוצרות שלי". שמע זאת רב ואמר מה הוא מתגאה, והלא הקב"ה יכול להפסיד ממנו את כל ממונו. כיון שיצא דבר זה מפי רב, הגיע קול מהמלכות להכניס את כל רכושו של אותו אדם לאוצר המלוכה ולתפוס גם אותו להריגה. שלח אותו אדם לבקש סליחה מרב, ובקושי הצליח לצאת הוא עצמו חי מפרשה זו.

ובענין זה מביא בספר "ילקוט סיפורים" את המדרש על שלמה המלך והנמלה.

כמובן שכשהולכים לדבר על שלמה המלך צריכים לדעת שזה האיש שהגמרא קוראת לו "גדול העולם" (מסכת סנהדרין דף כא עמוד ב') ואם אנו קוראים בחז"ל שנכשל באיזה שהוא חטא מדובר בכשלון מיקרוסקופי, שגם אחרי כשלון כזה, עדיין יכולים להחשיב אותו כ"גדול העולם".

"מעשה הנמלה שארעה בימי שלמה המלך ע"ה כשהמליכו הקב"ה והמשילו על כל מיני חיות ובריות שבעולם. ועל בני אדם ועל חיות ועופות ועל כל מה שברא הקב"ה. ונתן לו אדרת גדולה לישב עליה. והיתה ממשי ירוק, ארוגה מזהב טוב וכל מיני ציורים שבעולם, והיה אורכה ששים מיל ורוחבה ששים מיל. והיו לו ארבעה שרים שר אחד מבני אדם ושמו אסף בן ברכיה. ושר שני מן השדים ושמו רמיראט. ושר שלישי מן החיות אריה. ושר רביעי מן העופות – נשר. ולא היה הולך כי אם על הרוח והיה אוכל סעודת בוקר בדמשק וסעודת ערב במדי. ויהי היום ההוא שהיה מתגאה בעצמו ואמר אין בעולם כמוני שנתן לי הקב"ה חכמה ובינה ודעה והשכל. והמשילני על כל בריותיו. באותה שעה נתנדנד הרוח ונפלו מעל האדרת ארבעים אלף איש. כשראה שלמה כך צעק אל הרוח ואמר לרוח שוב. השיב הרוח ואמר שוב אתה עד אלוקיך ולא תתגאה, ואשוב אני עמך. באותה שעה נכלם שלמה מדברי הרוח.

ועוד היה הולך יום אחד ועבר על נחל אחד שהיה בו נמלים, ושמע קול אחד מנמלה שחורה שהיתה אומרת לנמלים, הכנסו לבתיכם שלא ישחיתו אתכם חילותיו של שלמה המלך. כששמע שלמה כך, חרה אפו ואמר לרוח רד למטה לארץ, וירד. שלח אחר הנמלים ואמר מי מכם אמרה התכנסו לבתיכם, אמרה אותה נמלה – אני אמרתי להם. אמר לה למה אמרת כך, אמרה לו כי יראתי שמא יבואו לראות מחניך ויבטלו מהשבח שמשבחים להקב"ה ויחר אפו עלינו ויהרגנו. אמר לה למה לא דברה מכל הנמלים אלא את? אמרה לו, אני

קץ הפלאות וכימי צאתנו מארץ מצרים נראה נפלאות, השיב להם זאת תורת העולה, כאשר יהי' כולו כליל לה' כדברי יחזקאל וישמח משה הנ"ל שיכלה הפרטיות ולכבוד שמך יקר יתנו ויתגדל ויתקדש לעיני כל ישראל, בבאכיה"ר.

"זאת תורת העולה" (ו ב)

במדרש שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא, אימת בן דוד בא? והשיב להם "זאת תורת העולה".

בספר "חידושי אגדות טל השמים" מפרש מדרש זה על פי מה שמפורסם בשם הרבה ר' שמעלקע מניקלשבורג, שביאר את הפסוק (שמואל א' פרק כ) "מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם" וביאר הרבה ר' שמעלקע, שבזוהר הקדוש כתוב על אילו שמתפללים בראש השנה על מזונות, "צווחין בראש השנה הב' ככלבא". ובאמת צריכים להתפלל רק על התגלות כבוד שמים, ואם היינו עושים כך, כבר היה בא המשיח. ולפי זה "מדוע לא בא בן ישי, גם תמול" – יום א' דראש השנה, "גם היום" – יום ב' של ראש השנה, וישראל קדושים מתעוררים כולם ועושים תשובה ומדוע אחרו פעמי מבשר? על זה עונה הפסוק "אל הלחם". מפני שגם תמול גם היום צעקנו רק על פרנסה.

ולפי זה מבוארים דברי המדרש. "אימתי יבוא המשיח?" והתשובה היא "זאת תורת העולה", כשנתפלל כולנו והתפילות יהיו כליל לה', כל הכוונה רק על כבוד שמים.

"ולבש הכהן מידו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו" (ו ג)

בספר "צל העדה" מקשה מדוע לא כתבה התורה שהכהן ילבש גם אבנט ומצנפת, בדיוק כמו שצריך ללבוש מכנסים וכתונת?

אלא, בבית המקדש היה ממונה להלביש את הכהנים וכמו שכתוב במשנה שקלים פרק ה' משנה א' "פנחס על המלבוש", ומסבירה הגמרא שהיה ממונה להלביש את הכהנים בשעת עבודה ולהפשיטם אחר העבודה ולשמור את בגדי הכהונה. והנה אע"פ שהיה שם ממונה להלביש את הכהנים לעבודה, בכל זאת שני בגדים אלו, הכתונת והמכנסים היו לובשים הכהנים בעצמם משום צניעות. וזהו שאמר הכתוב "ולבש הכהן" – הכהן עצמו ילבש

מלכה שלהן. אמר לה מה שמך, אמרה לו מחשמה. אמר לה אני רוצה לשאול אותך שאלה אחת. אמרה לו אינו ראוי שיהיה השואל יושב על כסא והנשאל על הארץ, אלא תשא אותי על ידך ואחזיר לך תשובה. ולקח אותה על ידו. נשארה כנגד פניו אמרה לו שאל. אמר לה יש בעולם גדול יותר ממני? אמרה לו הן. אמר לה מי הוא? אמרה לו, אני. אמר לה כיצד את גדולה ממני? אמרה לו אילו לא הייתי גדולה ממך לא שלחך הקב"ה אצלי שתשאני. כששמע שלמה כך חרה אפו עליה והשליכה לארץ ואמר לה: נמלה, אינך יודעת מי אני. אני שלמה בן דוד המלך ע"ה. אמרה לו הנמלה תדע לך שאתה מטיפה סרוחה ולא תתגאה בעצמך. באותה שעה נפל שלמה על פניו ונתבייש ונכלם.

"זאת תורת העולה היא העולה וגו'" (ו ב)

במדרש שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא, אימת בן דוד בא? והשיב להם זאת תורת העולה.

בספר "ליקוטי צבי" כותב: והנלע"ד בס"ד, עפ"י דאחכז"ל אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב, וזאת תורת העולה שכולו כליל לה' כן צריך להיות כולו זכאי לה', וזה ששאלו ר' יוסי בן קיסמא-אימת בן דוד בא, השיב להם זאת תורת העולה כאשר יהי' דור שכולו זכאי נזכה לגאולה. ושמעתי משמיי דהגה"ק רבי שמעלקא מסוליש זי"ע שאמר, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאי אפשר להיות דור שכולו זכאי מרוב התלאות והרפתקאות דעזו עלן, ועל מה אתה ממתין?! ובאמת גם דור שכולו חייב אי אפשר כאשר העידה התוה"ק "וענתה השירה הזאת לפנינו לעד כי לא תשכח מפי זרעו", ואין חכמה ואין עצה ואין תבונה נגד ה' רק שיגאלנו במהרה דיין, אכיה"ר.

עוד י"ל בכוונת המדרש הנ"ל, עפ"י מה דהביא בסה"ק "דברי יחזקאל" בשם הישמח משה זי"ע הפי' בגמ' סנהדרין צ"ו אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, אין הכוונה שלא ישאר ח"ו פרוטה בכיס, אך מקובל הפירוש שיצא מפי אליהו ז"ל היינו עד שתכלה הפרטיות מכיס הלב, היינו שלא יהי' מבקש על שום דבר שנוגע לעצמו רק על כבוד הבורא ית"ש שיתגדל ויתקדש לעיני כל ישראל, עיין בדברי יחזקאל מאמרים להושענא רבה. וזאת נוכל ללמוד מעולה שכולה כליל לה' ואין לפרטים חלק בו לא לבעלים ולא לכהנים רק לריח ניחוח לה' לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים, וזה ששאלו תלמידיו לריב"ק, אימת בן דוד בא, מתי יהי'

לפתע פתאום הגיעו למדרגה כל כך גבוהה ונפלאה וזכו לקבלת התורה הקדושה ולגילוי שכניה!!

אלא, שעל ידי שידעו והכירו את מיעוט ערכם ופחיתותם זה לבד הביא אותם וסייע להם להגיע למדרגות גבוהות. וכמו שמובא בשם **החזוה מלובלין זצ"ל**, שאמר שיותר נח בעיניו רשע שידע שהוא רשע, מצדיק שידע שהוא צדיק... ולפי זה יובן "ותבואי בעדי עדיים" והרמז הוא להר סיני וכמו שאומר הפסוק "עדיים מהר חורב" ואיך הגיעו לדרגה זו, משום שידעו "ואת עירום ועריה".

"דם צפרדע"

הנה הקשו המפרשים מדוע התחיל הקב"ה להראות למצרים דברים שגם החרטומים ידעו לעשות. ובזה גרס שהמצרים יגחכו ולא יקבלו את דברי משה רבינו. וכמבואר במדרש, שבשעה שמשה רבינו השליך את המטה והמטה הפך לנחש, התחיל פרעה לשחוק והתחיל לכרכר כתרנגולת. ואומר להם כך אותותיו של אלוקיכם!! בנוהג שבעולם שבני אדם מניחים פרקמטיה למקום שצריכים לה, כלום מביאים מורייס לאספמיא, דגים לעכו, אין אתם יודעים שכל הכשפים ברשותי הם, מיד שלח והביא תינוקות מן אסקולי שלהם (בית הספר) ועשו אף הם כך, ולא עוד אלא קרא לאשתו ועשתה כך, וכו'. ואפילו תינוקות של ד' וה' שנים ועשו כן. עכ"ל המדרש. היפלא מה' לתת אות שאין כדוגמתו עד שיכירו האווילים כי אצבע אלוקים היא, ולמה לתת כח למלעיגים ללעוג על השליח ועל אותותיו?

בספר "**גפן ממצרים**" מתרץ **הרב משה זליג אלשאניצקי**, במצרים רצה הקב"ה להראות את כחו הגדול וידו החזקה, ולכן הראה כל סוגי האותות והמופתים תחילה הראה שהוא שולט במים אח"כ ביבשה, אח"כ בחיות דקות מאוד מאד כמו הכינים ובסוף הראה שהוא שולט על כל חיות הארץ וכן הלאה וכן הלאה. אבל ידע הקב"ה שיום יבוא ואנשים אפיקורסים ישבו וינסו להסביר בכל מיני תצדקי בעולם מה היה שם במצרים, ויתכן שינסו לומר שהמצרים היו קבוצה של אינדיאנים חסרי השכלה חסרי מדע ומשה רבינו עשה להם כל מיני תרגילים פשוטים והם נבהלו. עפ"ל. לכן הראה הקב"ה מה המצרים ידעו. כדי לומר לו לאותו אפיקורס האם אתה מכיר בשנת אלפיים... מדען שידע להפוך מים לדם?

מידו בד ומכנסי בד. ואמר הפסוק שהסיבה היא משום שהם היו על בשרו, ואינו דרך ארץ שמישהו אחר ילביש לו בגדים אלו.

שבת הגדול

"ניסן" גימטריה **עני ודל**. כי בניסן עתידין להגאל, ואין משיח בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס. כמו שאומר הפסוק "והשארתי בקרבך עם עני ודל".

"ניסן" גימטריה **מסיני**. רמז שהגאולה תהיה בזכות התורה שקבלו מסיני.

"ניסן" גימטריה **חסד חנם**. רמז שהגאולה במצרים היתה אז שלא לפי מעשינו, רק חסד חנם מהבורא יתברך שמו, וכן תהיה הגאולה העתידה במהרה בימינו **אמן. (ימי חייך הימים)**

שבת הגדול. בספר **ימי חייך הימים** מביא טעם לקריאת שם זה לשבת זו. שהרי משה רבינו ביקש מפרעה שיתן יום חופש לעבדיו היהודים, ואכן הסכים פרעה. ובירר להם משה רבינו את יום השבת. אך בודאי לא נתן להם פרעה להוסיף מהחול אל הקודש, אלא עשרים וארבע שעות בלבד ודי. כך זה נמשך עד שבת זו שבאה לפני יציאת מצרים, שאז אמרו בני ישראל הגיע הזמן שנוכל להאריך את השבת, להוסיף מהחול אל הקודש בכניסתה וביציאתה ולכן קראו לה "שבת הגדול".

"שבת הגדול" גימטריה "הוספה מחול על קודש".

הגדה של פסח

"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע וכו' שהיו מסובין בבני ברק"

האברבנאל זצ"ל מפרש "בני ברק" לא בתור שם של מקום, אלא ש"בני" הם כלים, "ברק" הכוונה כלים מבריקים ב זוהרם. חור כרפס ותכלת.

"ותבואי בעדי עדיים וגו' ואת ערום ועריה"

בספר "**חידושי אגדות טל השמים**" מבאר זאת כך: הלא פלא עצום הוא איך אנשים שהיו במדרגה כל כך נמוכה. עובדי עבודה זרה, מ"ט שערי טומאה, איך

לא. האם אתה מכיר מדען שיודע לייצר צפרדעים? לא. אם כן, דע לך שהמצרים ידעו. המצרים היו מבחר האינטלגנציה שהמדע המתקדם אולי יגיע לזה מי יודע בעוד כמה שנים, ואנשים אלה המשכילים והחכמים ביותר, להם הראה הקב"ה את ידו הגדולה והחזקה, הם אלה שאמרו אצבע אלוקים היא. הם אלה שאמרו "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים". הם אלה שהודו בסופו של דבר "כי לה' המלוכה ומושל בגויים".

"כל שלא אמר פסח מצה ומרור לא יצא ידי חובתו"

פירש הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו "דרש משה", "פסח" רומז לנו שהקב"ה עושה ניסים ונפלאות כל הזמן, גם כשנראה לנו שהדברים טבעיים. למשל, אדם נסע בכביש, וברוך ה' הדרך עברה בשלום, לא היתה תאונת דרכים. אין לראות זאת כדבר טבעי אלא הנהגה מיוחדת מה' יתברך, שנתן דעה בלב המזיקים והליסטים ובלב הנוסעים במכוניות בצורה מופקרת שלא יהיו אז בדרך, כי כך ציוה הקב"ה כדי לשמור על אדם זה. והאדם אינו מרגיש בנס ורק כשיש תאונת דרכים ויוצא בשלום אז אומר קרה כאן נס, אבל האמת שגם כשלא קרה כלום בדרך הוא השגחה והנהגה מה' יתברך. ואת זה לומדים מפסח. אשר פסח על בני ישראל והכה את המצרים במקומות אחרים. וליהודים היתה זו השגחה גם כשהם לא הרגישו כלום.

וממצה צריכים ללמוד שה' יתברך לא צריך זמן והכנה לישועה. ופתאום יכולה להגיע הישועה. כמו שעשה במצרים שהיתה התשועה ברגע ואפילו לא הספיק בצקם להחמיץ. ולכן אסור לאדם להתיימשך בעת צרה, ומצד שני לא יסמוך אדם על כך שהוא נמצא בפסגת האושר והעושר, שיהיה לו כך לעולם. כי אף פעם אי אפשר לסמוך על המציאות העכשווית, אלא צריך להתפלל שה' ישמור לו על מה שנתן לו.

וממרור לומדים שאפילו במדינה היותר טובה לישראל. גם במדינה שלכאורה פותחת דלת והיא מלכות של חסד, יש לחשוש שפתאום ימררו את חייהם. כי גם במצרים היה לנו רוב טובה ואח"כ מיררו את חי אבותינו. ולכן יתפלל לה' יתברך שיחיש לנו הגאולה האמיתית ע"י משיח צדקינו במהרה.

"ואת רודפיהם השלכת במצולות כמו אבן במים עזים"

הנה ב"אז ישיר" אומרת לנו התורה שהמצרים מתו בשלושה דרכים. הצדיקים כמו עופרת, הרשעים כמו קש, והבינונים כמו אבן.

קש זו הדרגה הקשה ביותר מפני שקש אף פעם לא טובע. וממילא הם ירדו לאט מאד בתוך המים ולא טבעו רק אחרי יסורים קשים מאד.

שואלים, "ואת רודפיהם השלכת במצולות" משמע לכאורה שמדובר על הרשעים, שמגיע להם את השם "רודפיהם". ואם כן, מדוע כתוב כאן את רודפיהם וגו' כמו אבן הלא היה צריך להיות כמו קש.

ומתרחץ הגר"ח קנייבסקי שליט"א עפ"י דברי הגמרא במסכת בבא בתרא דף ע"ג עמ' ב' אמר רבה בר בר חנה פעם אחת נסענו באוניה וראינו ציפור שעומדת בתוך המים אך המים מגיעים לה רק עד הקרסול, וראשה מגיע לשמים. חשבנו שהמים פה רדודים ורצינו לרדת להתרחץ ולקרר את גופינו במים. אלא, שאז יצאה בת קול ואמרה שנגר איבד כאן את גרזנו וכבר שבע שנים עברו ועדין הגרזן לא הגיע לקרקעית, ולא מפני שהמים עמוקים, אלא משום דרדיפי מיא. כלומר, יש זרמים חזקים מאד בתוך המים שלא נותנים לגרזן להגיע לקרקעית.

לפי זה, אומר הגר"ח קנייבסקי, שאמר הפסוק "כמו אבן במים עזים" הרי זה כמו קש שמיטרף ומתגלגל בתוך המים ואין לו מנוחה.

